

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry (ILYY)  
Iisalmen luontomuseo, Kirkkopuistonkatu 9, 74100 IISALMI  
iisalmi.luontomuseo@gmail.com  
p. 017-818 387, 0407212618  
Y-tunnus 0758532-0

Vieremän kunta  
Kunnanhallitus  
viereman.kunta@vierema.fi  
Myllyjärventie 1  
74200 Vieremä

Viite: kuulutus 26.1.2015

**ASIA: LAUSUNTO MURTOMÄEN TUULIVOIMAPUISTON OSAYLEISKAVALUONNOKSESTA (Vieremä ja Kajaani)**

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys hakee kolmen viikon jatkoaikaa täydentää lajitietoja (kuten metso, metsähanhi, petolinnut) alueelta. Lajitietoasiaa käsiteltiin 17.2. Kajaanissa järjestetyssä OAS:n (osallistumis- ja arviointisuunnitelman täydentämisen kokouksen muistio 18.2.201, asiassa KAIELY/747/2014 ja KAIELY/48/2015). Viittaamme hallintolain nojalla siihen, että asiassa tulee huolehtia, ettei salassapidettävien lajien esiintymis-, elinpiiri-, lisääntymis- tai levähdyspaikkoja julkisteta. Niihin kohdistuvia haittoja on voitava esitellä kuitenkin erillisillä asiakirjoilla ilman esiintymiskarttoja.

Vieremän kunnan ja Kajaanin kaupungin alueille on tehty Murtomäen tuulivoimapuiston osayleiskaavaluonnos. Se poikkeaa mitoitukseltaan Piiparinmäen-Lammaslamminkankaan hankkeesta.

Yhdistys lausuu asiasta sekä Vieremän että Kajaanin alueen osalta, koska hankealue, kuntarajasta huolimatta, vaikuttaa Talaskankaan-Sopenmäen luonnonsuojelun alueen ekologisiin yhteyksiin ja kaavoituksessa vaadittaviin lajikohtaisiin arviointeihin.

1. Kunnat voivat edistää kaavaa muuten kuin lisäselvitysvaatimuksilla. Kaavaehdotukselle ei ole kuitenkaan mitään edellytyksiä tässä selvitystilanteessa (hankkeen ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne huomioon ottaen). Tulisi saada myös selvitys uusista melunormeista. OAS:ssa on esitetty selvityksistä löyhä kuvaus, joka ei vastaa OAS:n lakisääteistä tarkoitusta.

2. Pidämme aiheellisena, että Metsähallitus lopettaa valmistelut omalla päätöksellään ja etsii toisen, soveltuvamman kohteen. YVA:sta - joka esitetään OAS:n lisätietoaineistona - vain nollavaihtoehto on vakavasti otettava. Sen sijaan kokonaan uusien myllypaikkojen keskittäminen on vastoin lakisääteisen YVA-prosessin tarkoitusta. Kun Piiparinmäen ym. ympäristövaikutusten arvioinnilla (YVA) ei pystytty määrittämään suurten eläinten lisääntymispaikkoja, ei riitä, että kaava-alueita muutettiin muualla. Laajan

YVA-aineiston ja muunkin Murtomäkeä koskevan biologisen tiedon käyttökelpoisuus on jätetty toistaiseksi arvioimatta. Liian useassa kohdassa on maininta, joilla vähätellään epävarmuustekijöitä. Niitä on esimerkiksi se, että kaavan luontoselvityksessä esitetään mittava lepakoiden esiintyminen mm. Petäjäjokilaaksossa, mutta siitä ei tehdä johtopäätöksiä.

Suurin epävarmuus on se, että eri lajien LSL 49 § paikkojen määrittäminen on kesken. Kaavahankkeen luonteesta johtuen pitäisi määrittää myös elinpiirit, joita kaavalla toteutettava rakentaminen haittaisi. Muutokset olisivat myös pysyviä, joka lisää varmuutta, jolla selvitykset seuraavien vuosien aikana tulee tehdä. Kaava-alue ei ole selvitetävissä mitenkään vuoden 2015 aikana riittävällä tarkkuudella. Lajien elinpiireistä ei ole kerätty ollenkaan YVA:a varten aineistoa! LSL 49 § lajeja koskevissa oikeustapauksissa on tuotu esiin, ettei hävittämis- ja heikentämiskielto ole ainoa asia mitä tulee arvioida.

3. Yleiskaavaluonnos ei vastaa sitä mitä luonnonsuojelulaki vaatii maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) nojalla. Näillä maastotiedoilla joita mm. RKTL on antanut, voimalapaikkojen ja uuden linjan kaavoittamista ei voida sallia.

Kaavan luonnonsuojelulain mukaisuus ratkeaa vasta, jos on käytettävissä paikkatietoa ja oleellisesti laajempia lajikohtaisia arvioiteja haittojen välttämiseen.

Nyt ei ole edes näköpiirissä, että mahdollinen uusi kaavaluonnos tai kaavaehdotus perustuisivat lisääntymispaikkojen hävittämis- ja heikentämiskiellon huomioimiseen.

4. Pääsyy YVA:n ja kaavoituksen viivästymiselle ja uhkaavalle epäonnistumiselle on konsulttitietojen myöhästyminen. On myös perusteettomasti väitetty, lukuisten suurnisäkkäiden osalta, että merkittäviä haittavaikutuksia ei ole. Pelkkä hyvä arvaus ei riitä!

5. Kaavoittajan tulisi hylätä pelkästään voimaloihin perustuva mitoitus, ja sen rinnalla tulisi olla selvitys niin sanotuista No Go-alueista (maakuntakaavat ovat lainvastaisesti puutteellisia näiltä osin).

Kuntien pitää jatkossa asettaa toimenpidekielto kaavavalmistelun ajalle. Yhdistys paheksuu Metsähallituksen hakkuita ja kunnostusajituksia kuluneena talvena kaava-alueella. Kaavavaikutusten arviointi ei toteudu MRL:n mukaisesti. Varsinkin jos menetellään vastoin sovittuja menettelyjä riistan tukialueilla. Erityisen tärkeä riistalinnuston tukialue (mm. Metsähallituksen alue-ekologisen verkoston) on Vieremän keskeisten Natura-alueiden VÄLILLÄ. Oikeuskäytännön perusteella korostamme, että luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointivelvollisuus on hankekohtainen. Varovaisuus- ja ennalta varautumisen periaate huomioon ottaen hanketta ei voida jakaa osiin siten, että osa vaikutuksista jätetään myöhemmän selvityksen ja arvioinnin varaan.

Jos kaavoitusta jatketaan näin vakavasti puutteellisten selvitysten pohjalta, altistuu kaava valitusvaiheessa LSL ja MRL nojalla.

MRL:n käyttöä valvovina ja kaavan vahvistavina viranomaisina kuntien tulee huolehtia - itsenäisesti, ELY-keskuksien ohjeistuksesta riippumatta - että lainvastaisia haittoja tai yhteisvaikutuksia LSL 49.1 § paikoille ei synny. Oikeuskäytännössä on erityisesti korostettu haittoja, jotka kohdistuvat suurimpien Natura-alueiden välisiin alueisiin. Nyt Natura-arvioinnit on tehty vain yksipuolisesti ILMAN todellisia yhteisvaikutusten arvioiteja.

6. Katsomme, että kaavoittajat ja kaavan vahvistajat ovat vastuussa siitä, että asianmukainen Natura-arviointi tehtäisiin suurnisäkkäiden osalta. Peuran osalta velvoite on laajempi, koska sitä koskee luontodirektiivin 10 artiklan mukainen turvaaminen. Kajaanilla ja Pyhännällä on aktiivinen velvoite edistää maankäytössään kaikin tavoin suomenpeuran säilymistä (eli ensisijaista on vahvistaa LSL 5 §, eikä tarkastella asiaa vain yksittäisen paikan kannalta onko se heikentymässä voimaloiden tai tiestön sijoittamisen johdosta (LSL 49.1 §)).

Tämän vuoksi olemme tehneet aloitteen ylimääräisestä kaavaneuvottelusta. Neuvottelussa tulisi tarkastella yhdellä kertaa ainakin kolmen kunnan aluetta Piiparihankkeessa.

Myös Vaala ja Siikalatva liittyvät arviointiin. Mutta LSL ja MRL tulkinnassa oleellista on että haittoja ei saa aiheuttaa niin että suojeltavia eläimiä siirtyisi naapurikuntiin. Vieremällä oleva tuulimaakuntakaava on selvästi VAT:n ja LSL:n vastaisesti laadittu, ja siten sekin on vanhentunut.

7. Pohjois-Savon maakuntakaavassa ei arvioitu riskiä luontovahingosta, yksilöity VAT Vuoksea, tai otettu huomioon Ylä-Savon SOTE:n näkemystä päiväpetolintuihin kohdistuvista haitoista. Maakuntakaavaa ei siis voida soveltaa suoraan. Jokaisen kaavatason tulee tarkentaa aiempaa, ja huomioida lajiston tuomat rajoitteet joita ei ole voitu pohtia maakuntakaavassa.

8. RKT:n lausunto 3.11.2014 (Metsälamminkankaan hankkeeseen liittyvistä yhteisvaikutuksista ja esim. peuran esiintymisvyöhykkeestä maakuntien rajalla) osoittaa, että kaavaluonnos asetettiin nähtäville täysin väärään aikaan. Keskeiset luontovaikutukset ovat arvioimatta, ja kaava voisi aiheuttaa luonnonsuojelulain tarkoittaman luontovahingon. Osa kartoista ja havainnekuvista on siinä määrin epätarkkoja (väärä mittakaava), että se heikentää luettavuutta. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei esitetä tarpeeksi tarkkaan, jotta mm. ylimaakunnallisesti merkittävät haitat estettäisiin.

3.11.2014 lausunnossa tuodaan selkeästi esiin tietopuutteet ja tieteelliseen (ei vain konsulttityönä tehtävän) arviointiin liittyvät tarpeet useiden valtakunnallisesti merkittävien lajien osalta. RKT viittaa myös näiden kahden hankkeen yhteishaittavaikutuksiin, jotka kohdistuvat populaatiotasolla suurnisäkkäisiin. Asiaa on voitava tarkastella myös luontodirektiivin vaatimusten ja ohjeistuksen tasolla, vaikka ensisijaisesti sovelletaan luonnonsuojelulakia. Luontodirektiivi korostaa selvemmin lajien (kuten peuran) sekä palauttamisen että kulkureittien turvaamista. Kaava ei eheyttä, vaan pirstoo merkittävää eläinlajiston siirtymävyöhykettä. Kaava on esimerkiksi sijoitettu niin, että Murtojärven kaava-alue haittaisi sekä riistaeläimistöä että Pyhännän ja Rautavaaran-Sonkajärven välille suunniteltua metsäpeurojen vaeltamista.

9. Naturaverkoston selvitys on tehty puutteellisesti. Ei voida todeta, että vaikutus on vähäinen, vaan on pystyttävä myös perustelemaan, kuinka tähän päätelmään on päädytty. Tämä koskee kaikkia kohtia, joissa on käytetty vastaavaa ilmaisua. Hankealue sijaitsee useiden Natura 2000 -alueiden välillä. Näistä jokaisen kohdalla tulee kyetä arvioimaan hankkeen vaikutukset suojelualueen suojelun perusteena olevien lajien ja luontotyyppien osalta. Tämä on siis tehtävä eritellysti kunkin lajin ja luontotyyppin suhteen, ja vielä eritellysti kunkin vaikutustyyppin voimakkuuden, laajuuden sekä ajallisen keston suhteen.

lisämessä 3.3.2015

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry.

Jarmo Yliluoma, puheenjohtaja

Pertti Kaarakainen, rahastonhoitaja